

Jak bydgoszczanie posługują się internetem – badanie umiejętności, celów i sposób użycia internetu w Bydgoszczy

Streszczenie:

Celem artykułu jest przedstawienie fragmentu projektu badawczego „Bydgoszcz miastem powszechnego internetu”, realizowanego przez autora jako członka zespołu składającego się z pracowników Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Autor tego opracowania brał udział w projekcie jako badacz analityk. Jego rola polegała na przygotowaniu narzędzia badawczego (kwestionariusz ankiety) oraz przeanalizowaniu konkretnych zagadnień. Autor odpowiedzialny był za fragment badań, dotyczący sposobów w jaki Bydgoszczanie posługują się internetem. W obręb jego zainteresowań wchodziły następujące zagadnienia: poziom umiejętności internautów w zakresie korzystania z internetu, komunikacja przez internet oraz relacje w internecie, cele oraz sposoby użycia komputera oraz internetu, wykorzystanie najnowszych technologii sieciowych nazywanych Web 2.0. W artykule autor przedstawi oraz omówi wyniki związane z obszarem, za który był odpowiedzialny. Warto jeszcze raz podkreślić, że projekt realizowany był przez zespół, w którym każdy członek realizował odrębną część badań. Tekst jest przedstawieniem tylko i wyłącznie tej części, która zależała od autora.

Słowa kluczowe:

internet, Web 2.0, użycie internetu, umiejętności internautów, komunikacja w internecie, cele użycia internetu, sposoby wykorzystania internetu, internet w Bydgoszczy, Bydgoszcz.

Wprowadzenie

Celem artykułu jest przedstawienie fragmentu projektu badawczego „Bydgoszcz miastem powszechnego internetu”, realizowanego przez autora jako członka zespołu składającego się z pracowników Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Autor tego opracowania brał udział w projekcie jako badacz analityk. Jego rola polegała na przygotowaniu narzędzia badawczego (kwestionariusz ankiety) oraz przeanalizowaniu konkretnych zagadnień. Autor odpowiedzialny był za część badań, dotyczącą sposobów w jaki bydgoszczanie posługują się internetem. W obręb jego zainteresowań wchodziły następujące zagadnienia:

- poziom umiejętności internautów w zakresie korzystania z internetu,
- komunikacja przez internet oraz relacje w internecie,
- cele oraz sposoby użycia komputera oraz internetu,
- wykorzystywanie najnowszych technologii sieciowych nazywanych Web 2.0.

W artykule autor przedstawi oraz omówi wyniki związane z obszarem, za który był odpowiedzialny. Warto jeszcze raz podkreślić, że projekt realizowany był przez zespół, w którym każdy członek realizował odrębną część badań. Tekst jest przedstawieniem tylko i wyłącznie tej części, która zależała od autora. Na początku scharakteryzuje on ogólne ramy projektu, później zajmie się konkretnymi zagadnieniami.

„Bydgoszcz miastem powszechnego internetu”

„Bydgoszcz miastem powszechnego internetu” to projekt badawczy realizowany przez Centrum Analiz Społecznych i Rynkowych Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy na zlecenie Urzędu Miasta Bydgoszcz.

Projekt przeprowadzany był przez zespół badaczy (pracowników WSG w Bydgoszczy) w składzie: dr Agnieszka Jeran, mgr Paulina Bąk, mgr Aleksandra Nowakowska, mgr Piotr Siuda oraz inż. Agnieszka Spychała. Celem Projektu było rozpoznanie:

- możliwości korzystania z internetu w mieście Bydgoszcz,
- wielkości wykluczenia cyfrowego w mieście Bydgoszcz,
- sposobów korzystania z internetu przez mieszkańców,
- skali korzystania przez bydgoszczan z e-urzędu i innych usług przez internet,
- aktualnego i preferowanego umiejscowienia hot spotów w Bydgoszczy.

Badanie miało również zdiagnozować bariery (technologiczne, kompetencyjne i finansowe), które utrudniają dostęp do internetu. Zleceniodawcy badań chcieli uzyskać odpowiedź na pytanie – jakie działania powinny być podjęte przez miasto po to, by technologie informacyjne były w Bydgoszczy powszechne oraz co zrobić by mieszkańcy owego miasta potrafili je wykorzystywać?

Projekt realizowany był o okresie od 1 lutego do końca maja 2008 roku. Zespół badawczy przygotował narzędzie jakim był kwestionariusz ankiety. Ze względu na niepełną wiedzę na temat cech społeczno-demograficznych mieszkańców Bydgoszczy¹, zdecydowano się na dobór losowy z operatu przestrzennego. Oznacza to, że nie znając cech populacji będącej przedmiotem badania, kierowano się proporcjonalnością rozkładu próby w przestrzeni miasta. Badania zdecydowano się nie realizować w pięciu jednostkach urbanistycznych. Były to: Biedaszkowo, Bielice, Czersko Polskie, Smukała, Wypaleniska. Rejony te zamieszkuje bardzo mała liczba ludzi, co było głównym powodem wykluczenia owych jednostek. Zakładana próba licząca 400 gospodarstw domowych miała być zatem realizowana w 36 jednostkach urbanistycznych. Co ważne – wielkość próby w każdej z nich założono jako wprost proporcjonalną do wielkości zaludnienia. Tego rodzaju założenie wymaga jednak pewnych wyjaśnień. Zaznaczyć należy, że nie ma miejsca sytuacja bezpośredniego przełożenia liczby mieszkańców na liczbę gospodarstw domowych. Średnia liczba osób w gospodarstwach domowych jest różna dla różnych obszarów miasta. Ponieważ owa średnia liczba osób nie była znana w chwili badania, zdecydowano się posłużyć informacjami o zaludnieniu².

Operatem losowania był spis ulic podzielonych na jednostki urbanistyczne. Po zakończeniu zbierania danych, dzięki zastosowaniu analiz statystycznych, możliwe było uogólnienie uzyskanych wyników z próby na populację z uwzględnieniem błędu szacowania nie większego niż 5 proc. i z prawdopodobieństwem wynoszącym 95 proc. Badanie zostało co prawda zrealizowane we wszystkich zakwalifikowanych dzielnicach, ale nie we wszystkich przebadano zakładaną liczbę gospodarstw. Ankieterzy mieli szczególną trudność w przeprowadzaniu badań w dzielnicy Śródmieście, stąd w jej wypadku największy odsetek braków w realizacji wywiadów. Próba okazała się mniejsza od zakładanej o 5 gospodarstw domowych. Po przeprowadzeniu wywiadów do dalszych analiz zakwalifikowano bowiem 395 gospodarstw. Narzędziem badawczym użytym w projekcie był kwestionariusz ankiety. Wypełniło go 892 mieszkańców reprezentujących wszystkie dzielnice miasta, które pod względem wskaźnika gęstości zaludnienia zakwalifikowały się do próby.

¹ Niepełność owej wiedzy jest spowodowana nieaktualnością wielu danych urzędowych – chociażby meldunkowych.

² Warto zaznaczyć, że było to „oficjalne” zaludnienie, które może odbiegać od faktycznego, co jest związane z niedopełnianiem wymogów meldunkowych.

Tabela 1. Struktura zakładanej i zrealizowanej próby wg jednostek urbanistycznych

Nazwa jednostki urbanistycznej	Liczba mieszkańców*	Udział w całości [proc.]	Zakładana wielkość próby [liczba wywiadów]	Zrealizowana próba [liczba wywiadów]	Udział w próbie [proc.]
Babia Wieś	1785	0,4648	2	2	0,5063
Bartodzieje	25917	6,7479	27	28	7,0886
Bielawy	5546	1,444	6	7	1,7722
Błonie	16910	4,4028	18	17	4,3038
Bocianowo	14686	3,8237	15	16	4,0506
Brdyujście	1414	0,3682	1	2	0,5063
Bydgoszcz Wschód	1908	0,4968	2	2	0,5063
Czyżkówko	7688	2,0017	9	10	2,5316
Flisy	862	0,2244	1	1	0,2532
Fordon F1	38511	10,027	40	40	10,1266
Fordon F2	32455	8,4502	34	36	9,1139
Fordon F3	2324	0,6051	2	2	0,5063
Glinki	5751	1,4974	6	8	2,0253
Górzyskowo	8287	2,1576	9	9	2,2785
Jachcie	4240	1,1039	4	3	0,7595
Jary	6320	1,6455	7	7	1,7722
Kapuściska	26039	6,7796	27	28	7,0886
Łęgnowo I	2146	0,5587	2	2	0,5063
Łęgnowo II	805	0,2096	1	1	0,2532
Miedzyń	11740	3,0567	12	14	3,5443
Myślęcinek	717	0,1867	1	1	0,2532
Okole	13216	3,411	14	12	3,0380
Opławiec	1010	0,263	1	1	0,2532
Osiedle Leśne	13470	3,5071	14	12	3,0380
Osowa Góra	14059	3,6605	15	15	3,7975
Piaski	2451	0,6382	3	2	0,5063
Prądy	720	0,1875	1	1	0,2532
Siernieczek	1384	0,3603	1	1	0,2532
Skrzetusko	5069	1,3198	5	5	1,2658
Szwederowo	34717	9,0391	36	35	8,8608
Śródmieście	27508	7,1624	28	23	5,8228
Wilczak	4791	1,2474	5	4	1,0127
Wyżyny	32702	8,5145	34	32	8,1013
Wzgórze Wolności	12320	3,2077	13	12	3,0380
Zawisza	1634	0,4254	2	2	0,5063
Zimne Wody	1799	0,4684	2	2	0,5063
ogółem	384076		400	395	

* dane z 2005 roku; dzięki uprzejmości Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Bydgoszczy

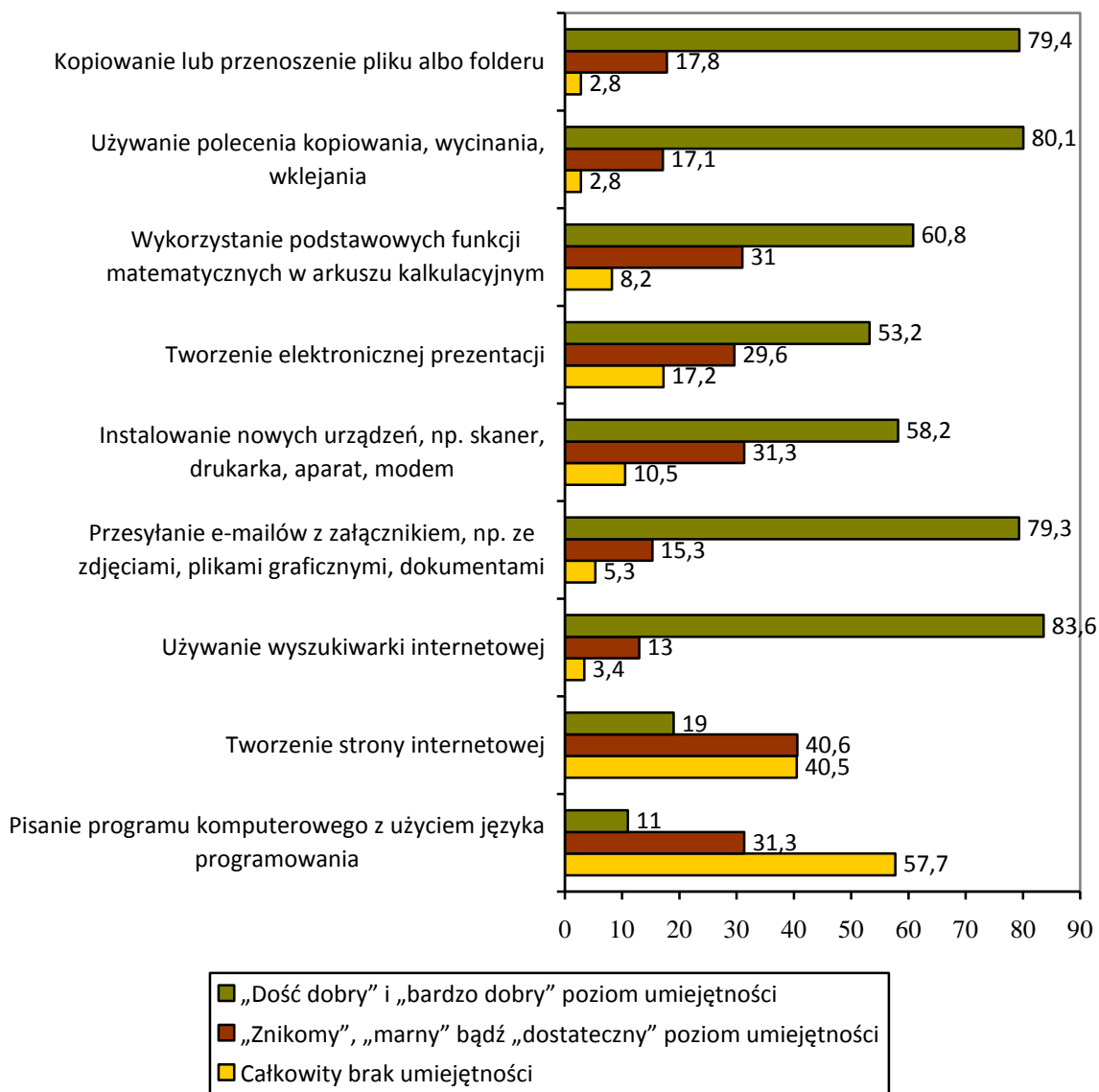
Źródło: Centrum Analiz Rynkowych i Społecznych, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy

Poziom umiejętności internautów w zakresie korzystania z internetu

Poziom umiejętności korzystania z internetu jest zróżnicowany, przy czym zaznaczyć należy, że użytkownicy najkorzystniej pod tym względem wypadają, jeśli chodzi o podstawowe umiejętności. Najwięcej z nich umie posługiwać się wyszukiwarką internetową. 83,6 proc. deklaruje, że robi to „bardzo dobrze” lub „dość

dobrze”. Ponad dwie trzecie użytkowników w stopniu „dość dobrym” lub „bardzo dobrym” potrafi przesyłać e-mail z załącznikiem, a także kopiować, wycinać, wklejać wybrane fragmenty dokumentów jak również kopiować lub przenosić pliki lub foldery. Wspomniane wyżej umiejętności posiadają niemal wszyscy internauci. Procent tych, którzy deklarują brak którejs z nich, w przypadku każdej, nie przekracza 6 proc. Pod względem innych umiejętności jest już nieco gorzej. Mniej niż dwie trzecie, ale więcej niż połowa użytkowników, potrafi w „dość dobrym” bądź „bardzo dobrym” stopniu przygotować prezentację multimedialną, skorzystać z arkusza kalkulacyjnego czy zainstalować drukarkę, modem bądź skaner. Użytkownicy najgorzej wypadają, jeśli przyjrzeć się umiejętnościom najbardziej specjalistycznym, takim jak tworzenie strony internetowej oraz pisanie programów komputerowych. Pierwszą z nich „dość dobrze” bądź „bardzo dobrze” wykonuje 19 proc., podczas gdy drugą zaledwie 11 proc. Całkowity brak owych umiejętności deklaruje w przypadku pierwszej 40 proc. internautów, w przypadku drugiej 57,7 proc.

Wykres 1. Umiejętności korzystania z internetu [proc.]

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, należy stwierdzić, że umiejętności internautów określić można jako średnie. Nawet w przypadku najbardziej podstawowych umiejętności, takich jak wysyłanie poczty, posługiwanie się edytorem tekstu czy operacje dokonywane na plikach lub folderach, wyróżnić można użytkowników, którzy tego nie potrafią bądź swoje zdolności pod tym względem określają jako słabe. Niezbyt pozytywny jest średni odsetek osób potrafiących w zadowalającym stopniu posługiwać się programem do tworzenia prezentacji czy zainstalować jakieś urządzenie. Za korzystny uznać można stosunkowo niski odsetek osób, które nie umieją w ogóle tworzyć stron WWW lub posługiwać się językiem programowania. Odsetek ten uznać można za niski, jeśli wziąć pod uwagę specjalistyczny charakter owych umiejętności. Cieszyć powinno to, że mimo iż mało użytkowników opanowało obydwie umiejętności w stopniu „dobrym” lub „bardzo dobrym”, to jednak posiada je w stopniu „dostatecznym” lub „znikomym”.

Jeśli przyjrzyć się umiejętnościom korzystania z internetu i ich związku z cechami społeczno-demograficznymi internautów, podkreślić należy, że osoby z grup, w których użytkowników jest proporcjonalnie więcej, mają również lepsze umiejętności korzystania. Większe umiejętności posiadają osoby młodsze, wykształcone, studiujące bądź pracujące. Przykładowo spośród osób z wyższym wykształceniem zatrudnionych na czas nieokreślony 83 osoby „dość dobrze” lub „bardzo dobrze” deklaruje swoje umiejętności pod względem przesyłania poczty elektronicznej z załącznikiem, natomiast wśród osób z wykształceniem zawodowym zatrudnionych na czas nieokreślony czyni to zaledwie 6 osób.

Komunikacja przez internet oraz relacje w internecie

Komunikacja to jedno z podstawowych zastosowań internetu. Rozważania naukowe na temat sieciowej komunikacji są ważnym elementem debat nad kondycją przemian współczesnego życia społecznego. Chodzi o wskazywanie, że dzięki sieci elektronicznej przełamane mogą być alienujące i atomizujące efekty ponowoczesności³, stać się ona bowiem może nową sferą publiczną, nową sferą komunikacji ludzkiej⁴. Popularyzować zaczęły się poglądy, że komunikacja internetowa może stać się alternatywną platformą podtrzymywania więzi ludzkich rozrywanych przez zwiększającą się mobilność przestrzenną czy społeczną⁵. Wydaje się to rzeczywiście prawdą, zważywszy, że za pomocą sieci podtrzymywać można dotychczasowe relacje jak również poznawać nowe osoby. Czy ma to również miejsce w wypadku bydgoszczan, a jeśli tak na jaką skalę owe zjawiska występują?

Zdecydowana większość bydgoskich internautów, bo 90,3 proc. komunikuje się z osobami ze swojej rodziny. Spora jest również intensywność tej komunikacji – w okresie jednego tygodnia przed badaniem z rodziną komunikowało się 69,8 proc. Ze znajomymi i przyjaciółmi znanymi również poza internetem komunikuje się niezwykle dużo, bo 89,3 proc. użytkowników. Komunikacja ta jest bardzo intensywna, bowiem tygodniowo komunikuje się z takimi osobami 78,7 proc. Z rodziną i znajomymi komunikuje się zatem znaczna

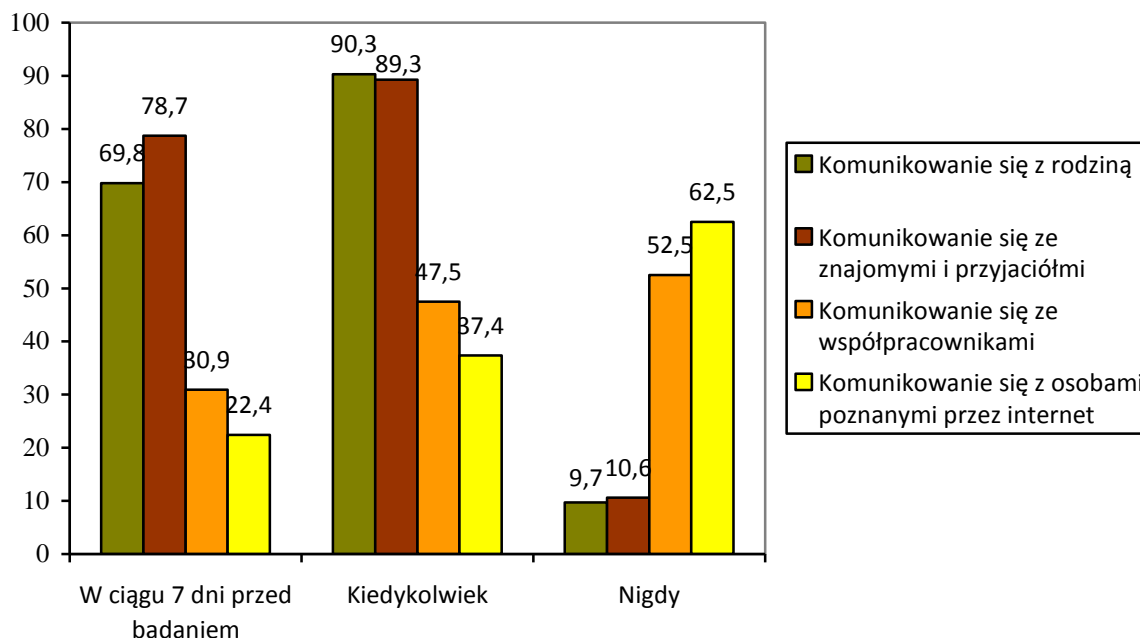
³ Norris P., *The Bridging and Bonding Role of Online Communities*, [w:] P. N. Howard, S. Jones (red.), *Society Online. The Internet in Context*, SAGE, London 2004, s. 31-41.

⁴ Siuda P., *Kryteria wspólnotowości w Internecie*, „Kultura i Edukacja” 2009, 4 (73), s. 21-37.

⁵ Doktorowicz K., *Społeczności wirtualne – cyberprzestrzeń w poszukiwaniu utraconych więzi*, [w:] L. Haber (red.), *Społeczeństwo informacyjne. Wizja czy rzeczywistość?*, Wydawnictwo AGH, Kraków 2004, s. 59-66.

ilość internautów, co wynikać może ze wzrostu wykorzystania takich narzędzi internetowych, jak poczta elektroniczna czy komunikatory. Narzędzia te służą komunikacji z osobami, które zna się spoza internetu.

Wykres 2. Komunikacja przez internet [proc.]

Źródło: *opracowanie własne*

Mniej, bo około połowa internautów kontaktuje się przez internet ze współpracownikami. Komunikacja ta jest również mało intensywna - w ciągu jednego tygodnia kontaktuje się z tymi osobami nieco mniej niż jedna trzecia użytkowników. Najmniej użytkownicy internetu komunikują się z osobami poznanymi w sieci. Komunikacja taka nie jest ani częsta, deklaruje ją bowiem tylko 37,4 proc., ani zbyt intensywna. Z badań wynika, że w tygodniu komunikuje się z takimi osobami mniej niż jedna czwarta użytkowników.

Tabela 2. Odpowiedzi na pytania związane z poznawaniem kogoś w internecie

Pytanie	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	Zgadzam się	Zdecydowanie się zgadzam
Często zdarza mi się poznawać kogoś w internecie	41,7 proc.	22,8 proc.	15,2 proc.	14,8 proc.	5,5 proc.
Zdarzyło mi się spotkać osobiście z osobą, którą poznałem w internecie	61 proc.	13,2 proc.	5,3 proc.	13,2 proc.	7,3 proc.

Źródło: *opracowanie własne*

Potwierdzeniem tego, że internet najrzadziej używany jest do komunikacji z osobami poznanymi w sieci, jest odpowiedź na pytanie, czy często zdarza się internautom poznawać kogoś w internecie.

Zdecydowanie zaprzecza lub zaprzecza temu aż 64,5 proc. użytkowników. Nawiązywanie nowych relacji za pomocą internetu nie jest zatem sprawą powszechną. Aż 61 proc. internautów zdecydowanie nie zgadza się z tym, iż zdarzyło im się poznać osobiście z osobą zapoznaną w sieci. Wśród użytkowników zdecydowana mniejszość zgadza się z tym stwierdzeniem. Trudno jest jednak wnioskować coś na temat relacji, które nawiązują oni w internecie, nie wiadomo, czy mają one charakter towarzyski, zawodowy, nie wiadomo również jak trwałe są to relacje.

Cele oraz sposoby korzystania z komputera oraz z internetu

Z komputera i internetu korzystać można na wiele różnych sposobów, wykonywać można za ich pomocą wiele różnych czynności. Mogą być narzędziem pracy, nauki oraz rozrywki, sam internet natomiast z powodzeniem wykorzystywany może być do komunikacji. Efekty wykorzystania oraz znaczenie komputera i internetu są różne dla użytkowników w zależności od celów korzystania z nich. Nie korzystający z internetu użytkownicy komputerów, używają tych ostatnich przede wszystkim w celach rozrywki (45,3 proc.). Do pracy wykorzystuje je 30 proc., natomiast do nauki 23,6 proc. Podobnie wygląda wykorzystanie internetu – największy procent użytkowników wykorzystuje to medium do rozrywki, potem do nauki i w końcu pracy.

Tabela 3. Cele korzystania z komputerów i internetu

Sprzęt	Rozrywka	Praca	Nauka	Inne
Komputer	45,3 proc.	30 proc.	23,6 proc.	1 proc.
Internet	41,1 proc.	26,1 proc.	32,3 proc.	0,6 proc.

Źródło: *opracowanie własne*

Tabela 4 pokazuje, jakie są główne cele korzystania z internetu w różnych grupach społeczno-demograficznych. Jeśli chodzi o płeć, kobiety i mężczyźni używają sieci elektronicznej w bardzo podobnym zakresie. Duże znaczenie ma wiek - dla osób do 25 roku życia sieć to przede wszystkim miejsce rozrywki oraz nauki. W następnych grupach wiekowych do 65 roku życia, na znaczeniu zyskuje praca, przy czym zaznaczyć należy, że nie maleje wcale odsetek ludzi używających internetu dla rozrywki. Duże znaczenie ma również sytuacja pracy oraz wykształcenie. W tym, że do pracy wykorzystują sieć osoby, które pracują, nie ma nic odkrywczego. Do pracy wykorzystują ją również przede wszystkim osoby z wykształceniem wyższym oraz wyższym zawodowym (licencjackim). Zaznacza się ogólna tendencja – im wyższe wykształcenie, tym częstsze wykorzystywanie internetu do pracy i rzadsze jego użycie jako źródła rozrywki. Studenci i uczniowie to ta grupa, która wykorzystuje go głównie do nauki oraz rozrywki, mały jest wśród nich odsetek osób, które używają go do pracy. Co ciekawe, choć wśród internautów nie ma zbyt wielu osób bezrobotnych, to właśnie rozrywka jest najczęstszym celem używania przez nich sieci. Świadczyć to może o niskiej świadomości bezrobotnych, dotyczącej tkwiącego w internecie potencjału jako miejsca, które pomóc może w znalezieniu pracy.

Tabela 4. Cele korzystania z internetu wśród użytkowników z różnych grup [proc.]

Grupa społeczno-demograficzna		Praca	Nauka	Rozrywka
Płeć	Kobieta	24	34	42
	Mężczyzna	29	31	40
Wiek	8-16	0	45	55
	17-25	22	37	41
	26-35	30	30	40
	36-45	31	26	43
	46-55	37	26	37
	56-65	33	31	36
	66-75	20	40	40
	76-85	0	33	67
Sytuacja pracy	Zatrudniony na czas nieokreślony	32	29	39
	Zatrudniony w niepełnym wymiarze	28	30	42
	Pracujący na własny rachunek	37	23	40
	Pracuję na umowę zlecenie/sezonowo	24	38	38
	Pracownik nie zarejestrowany	40	20	40
	Bezrobotny z prawem do zasiłku	16	25	59
	Bezrobotny bez prawa do zasiłku	27	27	46
	Uczeń, student	17	40	43
	Emeryt, rencista	28	26	46
Wykształcenie	Podstawowe i gimnazjalne	12	42	46
	Zasadnicze zawodowe	20	26	54
	Średnie	25	34	41
	Policealne	31	27	42
	Wyższe zawodowe (licencjat)	29	31	39
	Wyższe	35	28	36

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5. Odpowiedzi na pytania związane z używaniem internetu

Pytanie	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	Zgadzam się	Zdecydowanie się zgadzam
Gdyby nie internet moja wiedza na temat aktualnych wydarzeń byłaby mniejsza	10 proc.	10,9 proc.	23 proc.	37,3 proc.	18,9 proc.
Sieć jest ważnym miejscem zdobywania informacji, których aktualnie potrzebuję	4,1 proc.	3 proc.	11,6 proc.	37,1 proc.	44,2 proc.
Bez problemu potrafię wskazać strony, na których można znaleźć oferty pracy	14,8 proc.	7,7 proc.	24,1 proc.	31,4 proc.	22 proc.
Uważam, że internet to dobre miejsce na poszukiwanie pracy	7,1 proc.	3,6 proc.	24,8 proc.	41,7 proc.	22,8 proc.
Zakupy w sklepach internetowych pozwalają na oszczędność pieniędzy	15,9 proc.	12,3 proc.	28,8 proc.	29,2 proc.	13,8 proc.
Zakupy na aukcjach internetowych to okazja do kupna unikalnych rzeczy	12 proc.	6,3 proc.	26,4 proc.	37 proc.	18,4 proc.

Źródło: opracowanie własne

Internet jest dla użytkowników miejscem, w którym zdobywa się różnorakiego rodzaju informacje – nie ma co do tego najmniejszych wątpliwości – wskazuje na to wielu naukowców⁶. Informacje to ważny aspekt elektronicznej sieci także dla bydgoskich internautów. W zdecydowanej większości zgadzają się oni, że sieć zwiększa ich wiedzę na temat aktualnych wydarzeń, a także, że jest ona niezwykle ważnym miejscem poszukiwania informacji. Poza tym użytkownicy wykorzystują internet na bardzo wiele sposobów. Wszechstronność ową widać doskonale, jeśli przyjrzeć się czynnościom, jakie wykonywane są w sieci elektronicznej. W tabeli 6 zestawione zostały czynności wykonywane kiedykolwiek oraz nigdy nie wykonywane, co jest doskonałym ogólnym wskaźnikiem sposobu, w jaki wykorzystuje się sieć. Tabela uwzględnia ponadto działania wykonywane na 7 dni przed badaniem, co ukazuje intensywność czynności w niej wykonywanych. Analiza tych trzech odpowiedzi doskonale obrazuje to, jakie funkcje internetu są wykorzystywane najczęściej. Do najpowszechniejszych podejmowanych w sieci czynności należą przede wszystkim: obsługa poczty elektronicznej, korzystanie z komunikatorów, zbieranie materiałów potrzebnych do pracy lub nauki.

Słabo wykorzystywany jest internet w poszukiwaniu pracy. Około połowa internautów nigdy przy jego pomocy tego nie robiła. Co jednak ciekawe dostrzegany jest potencjał internetu w tej mierze - większość użytkowników zgadza się, że jest to dobre miejsce poszukiwań pracy. Większość również uważa, że potrafi bez problemu wskazać strony WWW, na których można oferty pracy znaleźć. Przyczyną dlaczego nie jest on wykorzystywany w ten sposób tak często, szukać należy w sytuacji pracy badanych. Ci, którzy dostrzegają potencjał internetu jako miejsca poszukiwania pracy, to głównie zatrudnieni na czas nieokreślony lub studenci i uczniowie, a więc osoby, które pracy nie szukają. Odsetek osób bezrobotnych wśród internautów jest bardzo niewielki, a to oni są grupą, która najwięcej skorzystać mogłaby z potencjału internetu jako dobrego miejsca do szukania pracy. To, że internet może mieć takowe funkcje, twierdzi wielu badaczy. Dla przykładu Dominik Batorski, którego badania pod tym względem niejako korespondują z opisywanymi w artykule. Batorski wskazuje, że osoby niekorzystające z sieci częściej niż użytkownicy są bezrobotni. Dodatkowo osoby poza rynkiem pracy mają większe szanse na znalezienie pracy, kiedy korzystają z internetu. Badacz twierdzi ponadto, że jego użycie wpływa nie tylko na znalezienie pracy, ale również na awans czy zwiększanie się zarobków⁷.

W wynikach zwraca uwagę niski poziom uczestnictwa w forach i grupach dyskusyjnych oraz korzystania z czatów. Wytlumaczyć należy to tym, że służą one przede wszystkim komunikacji z osobami, których się nie zna. Co zostało już natomiast zaznaczone sieć służy użytkownikom przede wszystkim do komunikacji z osobami, które znają poza internetem – z rodziną, współpracownikami, znajomymi i przyjaciółmi. Internet służy przede wszystkim do podtrzymywania już istniejących relacji, o czym świadczy duży odsetek osób korzystających z poczty elektronicznej i komunikatorów – narzędzi służących raczej do komunikacji ze znanymi sobie osobami. Świadczy o tym również odpowiedź na pytanie o to, z kim komunikuje się internauta przy pomocy internetu. W wypadku „osób poznanych w internecie” odpowiedź „nigdy” zaznaczyło 62,5 proc (patrz wykres 2). Rzadsze korzystanie z czatów i forów wytłumaczyć można poza tym zmniejszeniem się popularności tych narzędzi (na przykład kosztem wzrostu popularności komunikatorów czy blogów). Najgorzej wypadają

⁶ Dyson E., Gilder G., Keyworth G., Toffler A., *Cyberspace and the American Dream: A Magna Carta for the Knowledge Age (Release 1.2, August 1994)*, „The Information Society” 1996, 12 (3), s. 295-308.

⁷ Batorski D., *Korzystanie z internetu – przemiany i konsekwencje dla użytkowników*, [w:] Ł. Jonak, P. Mazurek, et al. (red.), *Re: internet – społeczne aspekty medium*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2006, s. 140.

internauci, jeśli chodzi o czynności związane nie z odbiorem treści, ale ich produkcją. Odsetek osób, które nigdy nie tworzyły/modyfikowały własnej strony WWW lub bloga, wynosi 78,5 proc. 80,8 proc. użytkowników nigdy natomiast nie publikowało w sieci własnych tekstów, grafiki, muzyki itp. Stwierdzić zatem należy, że nowe trendy internetowe nazywane Web 2.0, polegające na dostarczaniu przez użytkowników treści do serwisów internetowych, choć niezwykle ważne dla rozwoju elektronicznej sieci, wciąż dotyczą ograniczonej liczby osób.

Tabela 6. Sposoby korzystania z internetu [proc.]

Sposób korzystania z internetu	Czynności wykonywane w ciągu 7 dni przed badaniem	Czynności wykonywane kiedykolwiek	Czynności nigdy nie wykonywane
Sprawdzanie i wysyłanie poczty elektronicznej	86,1	93,7	6,3
Korzystanie z komunikatorów umożliwiających rozmowy ze znajomymi	73,7	85,8	14,2
Uczestniczenie w czatach	12,8	35,9	64,1
Uczestniczenie w grupach lub forach dyskusyjnych	26,7	52,3	47,7
Odbywanie wideokonferencji	8,5	19,4	80,7
Zbieranie materiałów potrzebnych do nauki lub pracy	65,4	87,8	12,2
Szukanie pracy, wysyłanie ofert dotyczących zatrudnienia	22,8	49	51,0
Kupowanie produktów przez internet (poza aukcjami)	28,1	61	39,0
Korzystanie z banku przez internet	45,4	63	37,0
Uczestniczenie w aukcjach internetowych (obserwować, wystawiać, licytować, itp.)	30,0	56,9	43,1
Granie w gry sieciowe przez internet	27,4	49	51,0
Ściąganie darmowego oprogramowania	28,9	56,1	43,9
Ściąganie darmowej muzyki, filmów	33,4	60,9	39,1
Tworzenie lub modyfikowanie własnej strony WWW lub bloga	10,4	21,5	78,5
Tworzenie i publikowanie własnych tekstów, grafiki, muzyki w internecie	10,2	19,2	80,8
Słuchanie muzyki lub radia przez internet	41,7	73,3	26,7
Oglądanie telewizji i plików wideo przez internet	38,3	70,1	29,9
Rezerwacja biletów (np. lotniczych, do kina, do teatru.)	19,6	57,5	42,5
Czytanie gazety przez internet	38,2	65,9	34,1

Źródło: opracowanie własne

Tabela 7. Sposoby korzystania z internetu – zestawienie badań „Diagnoza Społeczna 2007” oraz „Bydgoszcz miastem powszechnego internetu” [proc.]

Sposób korzystania z internetu	Czynności wykonywane w ciągu 7 dni przed badaniem		Czynności wykonywane kiedykolwiek	
	Diagnoza Społ. 2007	Bydgoszcz miastem powszech. internetu	Diagnoza Społ. 2007	Bydgoszcz miastem powszech. internetu
Sprawdzanie i wysyłanie poczty elektronicznej	68	86,1	91	93,7
Korzystanie z komunikatorów umożliwiających rozmowy ze znajomymi	51	73,7	77	85,8
Uczestniczenie w czatach	14	12,8	54	35,9
Uczestniczenie w grupach lub forach dyskusyjnych	15	26,7	46	52,3
Odbywanie wideokonferencji	10	8,5	31	19,4
Zbieranie materiałów potrzebnych do nauki lub pracy	55	65,4	80	87,8
Szukanie pracy, wysyłanie ofert dotyczących zatrudnienia	14	22,8	42	49
Kupowanie produktów przez internet (poza aukcjami)	16	28,1	46	61
Korzystanie z banku przez internet	30	45,4	46	63
Uczestniczenie w aukcjach internetowych (obserwować, wystawiać, licytować, itp.)	17	30,0	39	56,9
Granie w gry sieciowe przez internet	18	27,4	45	49
Ściąganie darmowego oprogramowania	19	28,9	47	56,1
Ściąganie darmowej muzyki, filmów	22	33,4	50	60,9
Tworzenie lub modyfikowanie własnej strony WWW lub bloga	8	10,4	26	21,5
Tworzenie i publikowanie własnych tekstów, grafiki, muzyki w internecie	8	10,2	23	19,2
Słuchanie muzyki lub radia przez internet	30	41,7	61	73,3
Oglądanie telewizji i plików wideo przez internet	12	38,3	36	70,1
Rezerwacja biletów (np. lotniczych, do kina, do teatru.)	10	19,6	35	57,5
Czytanie gazety przez internet	31	38,2	62	65,9

Źródło: opracowanie własne

Odwołując się do badań „Diagnoza Społeczna 2007”⁸, analizować można zmieniające się trendy w sposobach użytkowania internetu. Zaznaczyć należy, że chociaż badanie „Diagnoza Społeczna 2007” miało charakter ogólnokrajowy, zestawienie ich z wynikami uzyskanymi w badaniach „Bydgoszcz miastem powszechnego internetu”, oddać może zmiany w sposobach wykorzystania sieci oraz intensywności podejmowanych w niej czynności w mieście Bydgoszcz.

Podkreślić należy, że właściwie prawie wszystkie z możliwych zastosowań internetu zyskują na popularności. Użytkownicy sieci elektronicznej częściej wykorzystują ją do poszukiwania materiałów przydatnych do pracy i nauki, a także w celu słuchania muzyki, grania w gry, oglądania telewizji. Wiąże się to zapewne z poprawą przepustowości łącz internetowych oraz możliwości technologicznych użytkowników.

Odnosić należy również coraz powszechniejsze wykorzystywanie takich narzędzi komunikacji jak poczta elektroniczna czy komunikatory. Niewielki wzrost następuje, jeśli chodzi o uczestnictwo w forach i grupach internetowych. Obniża się natomiast poziom korzystania z czatów. Na takim samym poziomie w porównaniu z „Diagnozą Społeczną 2007” pozostaje produktywność użytkowników, czyli tworzenie własnych stron, blogów czy produkcja i publikowanie treści w internecie. Wskazuje to na małą dynamikę przyrostu twórczych i aktywnych internautów.

Wyraźny wzrost dotyczy czynności, które nazwać można „ekonomicznymi”. Znacznie zwiększyło się korzystanie z bankowości internetowej (z 46 proc. na 63 proc.). Niemal dwukrotnie wyższy w porównaniu z badaniem „Diagnoza Społeczna 2007” jest również odsetek osób robiących w sieci zakupy czy korzystających z aukcji internetowych. Wzrost w dwóch ostatnich czynnościach nie powinien dziwić z tego względu, że większość internautów „zgadza się” lub „zdecydowanie się zgadza” ze stwierdzeniami mówiącymi o oszczędzaniu znacznej ilości pieniędzy w wypadku zakupów internetowych, a także co do możliwości nabywania unikalnych i niespotykanych rzeczy za pomocą aukcji internetowych (patrz tabela 5).

Web 2.0

Powyżej przytaczane były już wyniki świadczące o tym, że nowe trendy internetowe nazywane Web 2.0, polegające na dostarczaniu przez użytkowników treści do serwisów internetowych, cały czas dotyczą ograniczonej liczby osób – aktywni producenci stanowią mniejszość.

Niebyłoby pozytywnie ocenić należy również nie tylko aktywną partycypację, ale i używanie oraz znajomość serwisów określanych mianem Web 2.0. Najczęściej używane są serwisy społecznościowe (tzw. social networking), takie jak, np. nasza-klasa.pl, grono.net czy inne. Serwisy tego typu służą głównie podtrzymywaniu kontaktu ze znajomymi oraz rodziną. Ich duża popularność oraz znajomość przez użytkowników (zaledwie 2 proc. internautów nigdy nie słyszało o tego typu serwisach) potwierdza, że internet wykorzystywany jest jako narzędzie komunikacji przede wszystkim z rodziną oraz znajomymi.

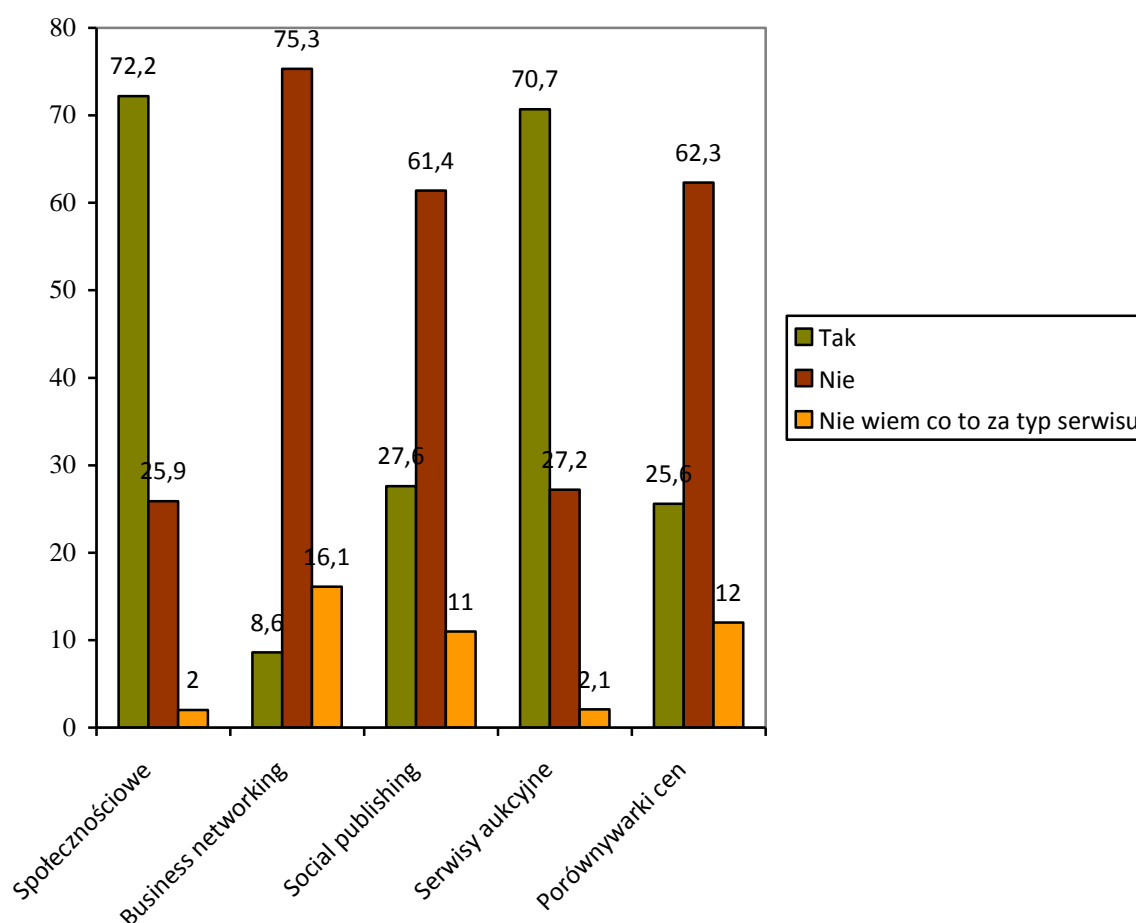
Zdecydowanie gorzej jest ze znajomością i używaniem serwisów typu business networking, takich jak, np. GoldenLine, biznes.net czy LinkedIn. Serwisy tego typu rozwijają społeczności zawodowe, mające pomagać w nawiązywaniu kontaktów korzystnych z zawodowego punktu widzenia. Nie używa ich 75,3 proc.

⁸ Czaplinski J., Panek T. (red.), *Diagnoza społeczna 2007. Warunki i jakość życia Polaków*, Warszawa 2006.

użytkowników, nie słyszało o nich 16,1 proc. Taki stan rzeczy z pewnością niezbyt dobrze odbija się na kapitale społecznym oraz ekonomicznym internautów. Serwisy business networking oprócz pożytecznych kontaktów ułatwiają bowiem często znalezienie pracy (biznesmeni, przedsiębiorcy mogą znaleźć za ich pomocą jakieś okazje biznesowe, które oczywiście przełożyć mogą się na zyski pieniężne).

Kapitał ekonomiczny internautów wzrosnąć mógłby również dzięki używaniu serwisów nazywanych porównywarkami cen (przykładowo: Ceneo). Są to agregatory ofert z różnych sklepów internetowych, pozwalające porównać ceny produktów w różnych sklepach i wybrać najkorzystniejszą ofertę. Porównywarek cen nie używa 62,3 proc. internautów, nigdy nie słyszało o nich 12 proc. Nieco inaczej sprawa ma się z serwisami aukcyjnymi – te zna i używa dość duża liczba użytkowników, co związane jest z tym, że postrzegane są one jako miejsce, gdzie kupić można unikalne i niespotykane rzeczy (patrz tabela 5). Niezbyt dobrze wypadają użytkownicy, jeśli chodzi o używanie serwisów typu social publishing (Wiadomości24.pl, iThink.pl), czyli serwisów amatorskiego dziennikarstwa internetowego. Tego typu stron używa jedna czwarta użytkowników, nie używa znacznie ponad połowa, a nie zna 11 proc.

Wykres 3. Odpowiedź na pytanie: „Proszę podać czy korzysta Pan(i) z serwisów internetowych danego typu” [proc.]

Źródło: opracowanie własne

Propagowanie uczestnictwa w serwisach Web 2.0 jest sprawą niezwykle istotną. Partycypacja w portalach społecznościowych, business networking, social publishing czy użycie porównywarek cen może przyczynić się do rozwoju kapitału społecznego, ekonomicznego oraz kreatywności internautów. Web 2.0 może być źródłem rozlicznych korzyści, może być czynnikiem powodującym social inclusion⁹, czyli zdecydowanie zwiększać szanse życiowe ludzi i podnosić poziom ich życia. Co więcej, zdaje się, że Web 2.0 będzie spełniać te funkcje także w przyszłości, o czym wnioskować można obserwując dynamiczny wzrost serwisów nowej generacji.

Podsumowanie, wnioski, rekomendacje

Umiejętności bydgoskich internautów w zakresie korzystania z komputera i internetu nie są zbyt duże. Wciąż istnieją osoby, które nie potrafią wykorzystać nawet podstawowych funkcji, które oferuje sieć bądź komputer takich jak, np. wysyłanie poczty czy obsługa edytora. Większy jest odsetek osób, które nie posiadają specjalistycznych umiejętności, takich jak przykładowo programowanie czy tworzenie stron WWW. Umiejętności internautów nie są zatem zadowalające, co wskazuje na konieczność edukacji w tej mierze – podnoszenia poziomu umiejętności w posługiwaniu się komputerem i internetem. Zaznaczyć należy, że najmniejszy poziom umiejętności mają osoby z grup społeczno-demograficznych, z których użytkowników jest proporcjonalnie mniej. Szczególnie ważne wydaje się podnoszenie poziomu umiejętności tych właśnie osób.

Największy procent internautów wykorzystuje sieć w celach rozrywkowych. Nieco mniej wykorzystuje go do nauki (przede wszystkim studenci) oraz pracy. Ostatnie zastosowanie preferują przede wszystkim osoby z wysokim wykształceniem oraz pracujący. Ponieważ internauci postrzegają sieć jako ważne i dobre miejsce do poszukiwania pracy, ważne wydaje się uwrażliwienie bezrobotnych, że sieć można wykorzystać właśnie do znalezienia pracy. Jak pokazują badania, do tej pory wykorzystują go oni przede wszystkim do rozrywki.

Internet wykorzystywany jest na bardzo wiele sposobów, jest to medium, z którego korzysta się bardzo wszechstronnie. Jak pokazuje zestawienie wyników badań z wynikami „Diagnozy Społecznej 2007”, niemal wszystkie rodzaje czynności podejmowanych w sieci stają się coraz popularniejsze. Na popularności traci zaś użycie czatów, ale jest to wynik przestarzałości tych narzędzi oraz specyfiki komunikacji przez internet. Martwić może natomiast mała dynamika wzrostu użycia internetu jako źródła darmowej telefonii, mała popularność telekonferencji oraz słabe wykorzystywanie sieci do poszukiwania pracy. Ważne wydaje się promowanie tego rodzaju czynności. Wciąż mało internautów jest poza tym twórcami własnych stron, blogów, wciąż mało produkuje i publikuje w sieci swoje teksty. Przyczyną tego stanu rzeczy może być niezbyt wysoki poziom uczestnictwa w serwisach typu Web 2.0. Oprócz serwisów społecznościowych, które służą do nawiązywania kontaktów towarzyskich, internauci nie używają serwisów Web 2.0 innego typu. Propagowanie uczestnictwa w nich jest sprawą istotną.

⁹ Siuda P., *Jakość życia i cyberwykluczenie w dobie Web 2.0*, [w:] A. Rosół, R. Debris (red.), *Tolerancja. Studia i szkice*, AJD, Częstochowa 2007 - 2008, s. 309-322.

Bibliografia:

- Batorski D., *Korzystanie z internetu – przemiany i konsekwencje dla użytkowników*, [w:] Ł. Jonak, P. Mazurek, M. Olcoń, A. Przybylska, A. Tarkowski, J.M. Zając (red.), Re: internet – społeczne aspekty medium, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2006.
- Czapliński J., Panek T. (red.), *Diagnoza społeczna 2007. Warunki i jakość życia Polaków*, Warszawa 2006.
- Doktorowicz K., *Społeczności wirtualne – cyberprzestrzeń w poszukiwaniu utraconych więzi*, [w:] L. Haber (red.), Społeczeństwo informacyjne. Wizja czy rzeczywistość?, Wydawnictwo AGH, Kraków 2004.
- Dyson E., Gilder G., Keyworth G., Toffler A., *Cyberspace and the American Dream: A Magna Carta for the Knowledge Age (Release 1.2, August 1994)*, „The Information Society” 1996, 12 (3).
- Norris P., *The Bridging and Bonding Role of Online Communities*, [w:] P. N. Howard, S. Jones (red.), *Society Online. The Internet in Context*, SAGE, London 2004.
- Siuda P., *Jakość życia i cyberwykluczenie w dobie Web 2.0*, [w:] A. Rosół, R. Debris (red.), *Tolerancja. Studia i szkice*, AJD, Częstochowa 2007 – 2008.
- Siuda P., *Kryteria wspólnotowości w Internecie*, „Kultura i Edukacja” 2009, 4 (73).

How citizens of Bydgoszcz use the Internet – a research of abilities, goals and ways of Internet usage in Bydgoszcz.

Summary:

The goal of the article is to show a part of the research project “Bydgoszcz – a city of common Internet access” which was conducted by the author as a member of a research team of scientists from University of Industry in Bydgoszcz. The author participated in this project as an analytical researcher. His task was to prepare a research tool (survey) and a report concerned with certain issues. The author was responsible for analyzing how citizens of Bydgoszcz use the Internet. He was concerned with abilities, communication patterns, goals and ways of Internet usage in Bydgoszcz. In the article author will discuss data he was responsible for. It should be stressed that the project was a team research and that each member conducted a study of specific issues. The article deals only with things that concern the author. He will briefly characterize the research project as a whole and move on to deal with specific issues.

Key words:

Internet, Web 2.0, Internet usage, Internet users abilities, communication patterns on the Internet, goal of Internet usage, ways of Internet usage, Internet in Bydgoszcz, Bydgoszcz

Piotr Siuda – doktorant w Zakładzie Badań Kultury w Instytucie Socjologii UMK. Autor książki *Religia a Internet. O przenoszeniu religijnych granic do cyberprzestrzeni*. Jego zainteresowania to społeczne aspekty Internetu oraz zjawiska fanów popkultury. W wolnych chwilach prowadzi serwis internetowy (popblog – <http://popularny.blogspot.com>). Kontakt: piotr.siuda@gmail.com.